

Liturgie Startzondag 17 september 2017

- **Muziek voor de dienst** Annemarijn en Jelle: I'm yours – Jason Mraz
- **Welkom** Ouderling van dienst Jacqueline Gravesteijn
- **Aanvangslied:** "Dit is een morgen als ooit de eerste" (NLB 216)
- **Bemoediging en Groet**
- **Drempelgebed**
- **Psalm van de zondag:** Psalm 8b "Zie de zon, zie de maan"
- **Kyrie**
- **Glorialied:** "Lof zij de Heer" (NLB 868: 1 en 2)
- **Zondagsgebed**
- **Lezing:** Lucas 19: 1-10 (BGT)
- **Lied:** "Er is geen plaats" (NLB 186)
- **Het verhaal van de soepsteen** verteld en uitgebeeld door kinderen
- **Inleiding op het thema**, uitleg workshops (10:20)
 - Kliederkerk (Chagallruimte -onbeperkt aantal deelnemers)*
 - 'Open' 10erdienst' (U2 ruimte – max. 20 deelnemers)*
 - Exegetisch leerhuis (Rembrandtruimte – max. 15 deelnemers)*
 - Praktisch leerhuis (Judith Herzbergkamer – max. 20 deelnemers)*
 - Bibliodrama (Maria de Grootkamer – max. 12 deelnemers)*
 - De boom van Zacheüs: fietstocht naar de Hof van Seghwaert (onbeperkt aantal deelnemers)*
 - Interactieve preek (Kerkzaal - onbeperkt aantal deelnemers)*
- **Lied:** "Wil je opstaan en Mij volgen?" (Iona, 40)
- **De Soepsteen:** hoe smaakt onze kerk? Uit iedere workshop komen maximaal drie steek woorden met wat er in die workshop beleefd is.
- **Mededelingen, en inzameling van de gaven en muziek** van Jelle en Annemarijn: Fix you – cold play
- **Gebeden:** dankgebed, voorbeden, Stil gebed, Onze Vader
- **Slotlied:** "Ga met God en Hij zal met je zijn" (NLB 416: 1, 2 en 3)
- **Zegen**
- **Lied:** "Ga met God en Hij zal met je zijn" (NLB 416: 4)
- **Uitleidend orgelspel**

Aantekeningen bij een *Interactieve preek*

Lucas 19 NBV

¹Jezus ging Jericho in en trok door de stad. ²Er was daar een man die Zacheüs heette, een rijke hoofd tollenaar. ³Hij wilde Jezus zien, om te weten te komen wat voor iemand het was, maar dat lukte hem niet vanwege de menigte, want hij was klein van stuk. ⁴Daarom liep hij snel vooruit en klom in een vijgenboom om Jezus te kunnen zien wanneer hij voorbijkwam. ⁵Toen Jezus daar langskwam, keek hij naar boven en zei: 'Zacheüs, kom vlug naar beneden, want vandaag moet ik in jouw huis verblijven.' ⁶Zacheüs kwam meteen naar beneden en ontving Jezus vol vreugde bij zich thuis. ⁷Allen die dit zagen, zeiden morrend tegen elkaar: 'Hij is het huis van een zondig mens (BGT dief) binnengegaan om onderdak te vinden voor de nacht.' ⁸Maar Zacheüs was gaan **staan** en zei tegen de Heer: 'Kijk, Heer, de helft van mijn bezittingen geef ik aan de armen, en als ik iemand iets heb afgeperst vergoed ik het viervoudig.' ⁹Jezus zei tegen hem: 'Vandaag is dit huis **redding** ten deel gevallen, want ook hij is een zoon van Abraham (BGT: je hoort weer bij het volk van Abraham).' ¹⁰De Mensenzoon is gekomen om te zoeken en te **redden** wat verloren was.'

Context: Lucas – een reisverhaal (hfd 5-19)

18: 31: Jezus zei tegen zijn leerlingen: we zijn nu op weg naar Jeruzalem

35: genezing van een blinde langs de weg bij Jericho, meteen Jericho in en Zacheüs

19: 1, 11, 28, 29, 41, 45: steeds reisnotitie. Jeruzalem (met lijdensaankondiging) is onontkoombaar): Spanning en dan twee verhalen, over twee mensen uit Jericho: Bar-Timeus (-> zoon van Timeus (= geachte, perfect) en Zacheüs (-> Zakkai = Tsaddik – de rechtvaardige).

Beide houden hun hand op: de een als bedelaar, de ander als belastinginner.

Hier wordt een stukje weg van het koninkrijk gezaaid: wat de laag was wordt verhoogd (de blinde gaat zien, staat op en volgt Jezus). Wat te hoog was wordt op de voeten gezet: Zacheüs komt uit de boom en doet afstand van wat hij niet werkelijk nodig heeft.

Achtergrond: tolweg

Zacheüs had bij de gouverneur het recht gekocht om de belasting te heffen op alle transport en handel die via Jericho liep. Zacheüs betaalde er een vast bedrag voor aan de gouverneur en hij moest natuurlijk door zijn eigen heffingssysteem dat bedrag zien terug te verdienen bij alle handelaars en argeloze burgers die zijn tolhuis passeerden.

Topbaan. Druk op de weg naar Jericho. Het ligt op de doorgaande route van Jeruzalem naar het noorden, via de Jordaanvallei, tot op de dag van vandaag. Daarom komt Jezus hier ook voorbij. Hij is immers op weg naar Jeruzalem!

Jericho is langgerekt – een kleine vier kilometer

Over de hoofden van zijn dorpsgenoten heen droeg Zacheüs bij aan de verzwaring van de belastingdruk, en dat maakte hem niet populair. Bovendien waren ze natuurlijk jaloers op zijn mooie pak en grote huis.

Parallellen: heffingsmuren rijke westen. ‘tol’ die vluchtelingen aan mensensmokkelaars betalen.

Dubbele bodems

- Vijgenboom staat er – die al eerder in de geschiedenis een grote schaamte moesten bedekken
- deze vijgenboom draagt vrucht, waar er eerder nog een wordt vervloek vanwege zijn vruchteloosheid. Jezus ‘plukt’ Zacheüs als een vrucht uit de boom.
- Hoe moeilijk gaat een rijke het koninkrijk God binnen (rijke jongeling: Lc 18: 18-30)? Het wandelt gewoon bij Zacheüs binnen!! – zie ook Context (2): twee spiegelbeeldige verhalen.

Context (2)

Logisch dat dit verhaal staat aan het einde van het reis verhaal van Jezus (in het volgende hoofdstuk is de intocht in Jeruzalem). Hier wordt nog een keer de weg van het koninkrijk geschilderd: Die weg is een weg van vrijheid, van ontspannenheid: vrij van geld en goed. Het verhaal van Zacheüs is een tegenbeeld van het verhaal van de rijke jongeling (Lc 18: 18-27). Die zat nog vast aan zijn geld. Dit is een concreet verhaal van de genadekans die je krijgt voorgeschoteld. Die kans **moet** je **heden** pakken. Het wordt tijd vrij te worden, want de tijd dringt.

In contrast met de drievoudige verklaring van onbegrip van de leerlingen (**lijdensaankondigingen** Lc 18: 31-34) volgen hier vlak vóór en in Jericho een gelijkenis en twee verhalen van vijfde en de zesde voorbeeldige geloven: een blinde en een overste van de tollenaars. Twee mensen die niet gemeenschappelijks lijken te hebben, zoeken beide hun heil bij Jezus. Ze doen er moeite voor en nemen risico's.

Reisverhaal (2)

Lucas schrijft een reisverhaal. En in dat reisverhaal komt Jezus steeds in contact met de mensen langs de weg. Hij zoekt dat contact. Jezus is de genen – de enige die deze randfiguren ziet staan. Het reisverslag als evangelie voor de outcasts

Vandaag wordt deze collaborateur met de vijand, deze man die rijk wordt door andren uit te buiten, deze mens wordt geroepen om Zacheüs te zijn. -> *Tsaddik*: rechtvaardig.

Steeds is de rijkdom een groot obstakel gebleken voor het ontvangen van het Evangelie

Contrast verhaal met de intocht in Jeruzalem. Jezus laat de intocht naar Jeruzalem verstoren door deze ontmoeting (in de ogen van de omstanders), maar het is anders: deze ontmoeting leidt niet af van de bestemming, deze ontmoeting is de bestemming.

Het koninkrijk is daar waar mensen opstaan en hun leven op Jezus, naar het koninkrijk richten.

Verbinding context en verhaal: Kern: Ik moet heden bij jou zijn

- Ik *moet* bij jou zijn *vandaag*. Moet: zo loopt de weg van het koninkrijk. Door het huis van zondaars en tollenaars. Zondaars, rovers, onrechtvaardigen, bedelaars, blinden...

Het is het messiaanse moeten, zie ook Lc 24: 26: moest de messias als dat lijden niet ondergaan om zijn glorie binnen te gaan?

Ik moet *nu* bij jou zijn: er is urgentie – haast bij. Zes keer in Lucas, waarvan twee keer in dit korte verhaal. Het is het heden waarin een **beslissing** valt en waarin een **kans** wordt geboden: hier wordt de kans geboden om opnieuw te beginnen, je te bevrijden van alles dat je weg houdt van God/Jezus/Koninkrijk.

Nu moet het gebeuren. De urgentie van het komende koningschap is groot. Het ongeduld van de liefde speelt op en de ontmoeting met deze ene staat geen uitstel toe. Hoe moeilijk gaat een rijke het koninkrijk God binnen (rijke jongeling)? Het wandelt gewoon bij Zacheüs binnen!! Zacheüs ontvangt hem gastvrij en vol vreugde – hoe eenvoudig kan het zijn!

Jezus komt niet om mensen vast te opinnen op hun zonden en hen buiten te sluiten, nee hij komt om hen te bevrijden uit hun zelf gekozen heilloosheid en te ontvangen binnen Gods familie.

Reacties: gemor

Hoe reageert Zacheüs? Open, enthousiast, gastvrij.

Hoe reageren de omstanders? Morrende: afwijzend, verbaasd

Het is onbegrip over de weg van het koninkrijk. Nu ook nog een tollenaar in de vriendenkring van Jezus? – hoe is het mogelijk!

Het is ook de onmacht van de omstanders om het zo anders zijn van het koninkrijk mee te maken.

Telkens worden ze op het verkeerde been gezet. En niet alleen het volk dat toekijkt, juist ook de mensen die het zouden moeten weten. De farizeeën en de Schriftgeleerden, de leerlingen zelf.

Telkens weer kiezen ze verkeerd, zeggen ze het verkeerde. Telkens missen ze de pointe van het koninkrijk. Vast in gewoonten, vast aan bezit, vast aan regels, angst voor het vreemde het onbekende, angst om je over te geven, angst om los te laten...

En dan maar gemor, gemor om iemand die dat wel doet, die nieuwe wegengaat.

Twee reacties op het gemor:

Jezus: weer het heden van de beslissing en de genade: Dit is óók een **zoon van Abraham!**

Parallellen:

- Lc 13: 16: Ook zij is een dochter van Abraham!

- Zie ook Lazarus: Abraham is degene die in het Koninkrijk als een soort gastheer optreedt. Het antwoord van Jezus verwijst naar de regels van het **koninkrijk**, die niet samenvallen met wat er allemaal aan regels is gegroeid en scheefgegroeid. Hij: Zacheüs hoort er bij! Niet ondanks dat hij tot de verlorenen wordt gerekend, maar juist omdat hij (door mensen) tot de **verlorenen** wordt gerekend.

Zacheüs reageert ook op het morren:

- hij gaat staan -> opstanding.

- En doet een belofte: hij geeft veelmeer terug dan nodig is (Lev. 5: 20-26 en Num. 5: 6.7): (1/5 extra bij afpersing) en Num 5:7 -> tienden aan de armen schenken). Zacheüs draait zijn leven werkelijk om. Hij is een bevrijdte mens, die weet wat redding kan betekenen. Redding wordt twee keer gebruikt.

Wat zegt dit verhaal over:

- Jezus: hij ziet ook deze onaanzienlijke aan en spreekt hem aan, en neemt zo het initiatief deze man te ontmoeten, die zich er zelf ook vol voor had ingezet.

- de tollenaar: *eager*: rennen en in een boom klimmen, hij! Meer dan nieuwsgierigheid. Hij neemt vanuit de ervaren vrijheid en acceptatie de verantwoordelijkheid voor zijn foute verleden en probeert door genoegdoening te geven te herstellen wat nog te herstellen valt. Niet als voorwaarde voor zijn aanvaarding, maar als gevolg van zijn aanvaarding door Jezus.

- de morrende menigte wij?

Ook de morrende menigte wordt vandaag bevrijd en opgeroepen om op te staan.

Bevrijd van vooroordelen en te snelle conclusies. *De menigte*. Allen die buiten bij de deur van Zacheüs' huis staan te morren: 'Dat Jezus zich met zulk volk inlaat. Hoe is het mogelijk!'

Het zijn vooral deze mensen – en de menigte, dat zijn wij zelf! – die vandaag door Jezus worden aangesproken. En wat wordt ons dan geleerd? Om niet te snel te oordelen. Een mooi huis aan de rand van het dorp of een snelle auto, dat zegt nog niets over de mens die er in woont en erin rijdt. Zacheüs was nieuwsgierig. Hij kwam zijn huis uit, hij klom in een boom hij wilde Jezus zien. Staan wij open voor nieuwsgierige mensen? Proberen wij nieuwsgierig te maken, naar al het moois dat we hier in de Ichthuskerk te bieden hebben. Koffieochtenden, maaltijden, meeleven met elkaar, ontmoeting. Ik zou het wel weten als ik hier woonde.

Geloven wij dat ook echt? Hebben we het er wel eens over?

En als, als het dan lukt – en dat lukt gelukkig best wel! – als het dan lukt om mensen over de drempel te krijgen, zijn we dan ook bereid om onszelf even op zij te zetten, en niet direct met allerlei gewoontes aan te komen. Ik zit altijd hier, of zo doen we dat hier niet, maar om die nieuwsgierige eerst maar eens zichzelf te laten zijn. Te doen of wij bij hem, bij haar te gast zijn. Zoals Jezus zichzelf uitnodigt bij Zacheüs en zich aan zijn huisgewoonten aanpast.

Startzondag. Het jaar gaat gewoon door, maar we staan er weer even bij stil waarom het goed is dat de kerk, dat deze kerk er is. Omdat we zoveel te delen hebben. Aandacht, liefde, geloof.

De kerk is de vindplaats van hoop, zij René de Reuver onze nieuwe PKN voorman deze week.

Een vindplaats van hoop in een soms uitzichtloze wereld.

Laten we dat uitzicht met elkaar delen, wie hier ook binnen wandelen, wie we buiten deze kerk ook spreken.

Uitzicht op een wereld waar het goed.

Licht in het duister.

Houvast en hoop

Dan wordt het weer een mooi jaar.

Amen

Wie zijn wij in het verhaal: de menigte. Morrend of niet:

Wij zijn een in de schare. Een in die anonieme groep mensen die steeds te vinden is op de weg Jezus achterna. Zo nu en dan maakt iemand zich los uit de menigte, om te kiezen, om deelgenoot te worden van de messiaanse weg: ontdaan van alle **krampachtigheid en behoudzucht**.

Het reisverhaal van Jezus nodigt ons uit mee te gaan, mee te gaan hem achterna.

Vragen uit het 'publiek':

1. Zacheüs wordt met heel zijn gezin (BGT) gered, is dat niet wat overdreven, als hij gewoon zijn fouten goed maakt?
2. Zacheüs belooft wel heel veel: alles viervoudig vergoeden, kan hij wel zoveel vergoeden? Weet hij nog precies wie hij met hoeveel heeft afgeperst? Wat is de belofte eigenlijk waard?
3. Stelt de uitspraak van Zacheüs eigenlijk wel iets voor. Een rijke geeft wat van zijn rijkdom weg, maar blijft natuurlijk rijk...

4. Zacheüs is een klein mannetje, een outcast ook . wat zegt dit verhaal over hoe wij met mensen aan de rand omgaan?
5. Welke symboliek zit er in dit verhaal. Wat betekent die vijgenboom, de kleine gestalte van Zacheüs, het getal vier...
6. Wat leren we van dit verhaal?
7. Zoeken wij God/Jezus, of zoekt hij ons?
8. Meeste antwoorden zijn hierboven te vinden, nog vragen over? jvandenakker@casema.nl